

γραφὴν, ἐμπεριέχουσαν μόνον δηλώσεις παραδόσεις, ἤθελεν εἶσθαι καλὸν ἢ ἀναφέρωμεν ὅτι ἡ καθιερωθεῖσα σημαία ἦν ἔφερον Ἰωάννα ἢ Ἀρκία εἰς τὴν πολιορκίαν τῶν Ῥημῶν, παρίστα τὴν θεότητα, ἀποτομένην τῆς ὑδρογείου σφαίρας ὑπὸ κρίνων περιστοιχισμένην. Καὶ Κάρολος ὁ Ζ΄ ἵνα ἀνταμείψῃ τὰς ὑπὸ τῆς ἠρωϊκῆς καὶ θαυμασίας ταύτης νεότητος παρασχεθείσας τῇ Γαλλίᾳ ὑπηρεσίας, ἀμυδρὰ δικαιώσει καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν, ἔδωκε τῇ οἰκογενεῖα αὐτῆς τὸ ἐπώνυμον Λί. (Lis).

Εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθίων, τὸ κρίνον εἶναι τὸ ἔμβλημα τῆς ἀθωότητος.

(Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ).

ὑπὸ Γ. Δ. Π. ἐκ Κερκύρας.

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΝΕΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ.

— 000 —

ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ἐδημοσίευσεν τὴν 10 Ἰουλίου 1856 ἡ ἐν Παρισίοις ἐκδομένη *Συγγραμμική* τὴν ἐπομένην διατριβὴν, ἣν μεταφέρομεν εἰς τὰς στήλας τῆς Πανδώρας ἵνα ἴδωσιν οἱ ἀναγνώσται αὐτῆς, ὅτι οἱ ἐν Εὐρώπῃ σοφοὶ δὲν ἀπαξιοῦσι νὰ προσέχωσι καὶ εἰς τοὺς ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλλάδι γινομένους φιλολογικοὺς ἀγῶνας.

α Ἐπὶ τοῦ μικροῦ ὄροπέδιου τοῦ Λυκαβητοῦ, ὅστις ἀνυψοῦται ὡς κῆνος ἐπὶ τῆς πεδιάδος τῶν Ἀθηνῶν, καὶ εἰς ἃν ἀναθίκει ὁ ὁδοιπόρος βαδίζων ἐπὶ κρημνῶν, κεῖται ἐκκλησιδίων ἀφιερωμένον τῷ Ἁγίῳ Γεωργίῳ. Τοῦ εἰτελοῦς τούτου χριστιανικοῦ ναοῦ, ὅπου πτωχὸς τις ἱερεὺς δοξολογεῖ τὸν Θεόν, ἡ πενιχρὰ ὄψις ἐστὶ μάλλον καταφαίνεται συγκρινομένη πρὸς τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν περὶ αὐτὸν εἰρηπίων. ὑπέρεται δὲ τῶν εὐκλεσεστέρων μνημείων ὅσα ἀνήγειρέ ποτε χεῖρ ἀνθρώπου· ὁ ναὸς τοῦ Διὸς καὶ ὁ Παρθενῶν κεῖνται ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀγνωστάτης ιδέας ἦν ἀντιπροσωπεύει, ὑπερταρεῖ, καὶ ἐν αὐτῷ ἐστὶ τῷ τόπῳ ὅπου ὁ Σωκράτης ἐδίδασκε τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς, ἀπασαν τὴν παρελθούσαν δόξαν καὶ ἅπαν τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας σοφίας.

β Ὁ ὁδοιπόρος καθήμενος ὑπὸ τὴν μικρὰν ταύτην ἐκκλησίαν περιφέρει διὰ μιᾶς τὸ βλέμμα ἐφ' ἅπασαν τὴν Ἀττικὴν, ὅπου ἀθάνατα πάντα τὰ περὶ αὐτὸν μνημεῖα. Ἐντεῦθεν μὲν ὁ ἀπέραντος ὠκεανός, ὁ Παιραιεὺς, τὸ Φαληρικόν, ἡ Μουνυχία, ἡ Σαλαμίς καὶ ὁ κόλπος αὐτῆς, ἡ Αἴγινα, τὰ Μέγαρα καὶ ἡ ἱερὰ τῆς Ἐλευσίνας γῆ· ἐκ δεξιῶν δὲ αἱ κορυφαὶ τοῦ Κ. Θυμῶνος καὶ τοῦ Πάρνηθος· ἐξ ἀρι-

στερῶν ἡ σειρὰ τοῦ Ἰμμηττοῦ, καὶ ὀπίσθεν αὐτοῦ ἡ ἀπότομος τοῦ Πεντελικοῦ κεφαλῆ.

γ Ὁ τόπος φαίνεται ἀνυμνῶς καὶ ξηρὸς· αἱ πλευραὶ τῶν ὀρέων εἰσὶν ἄχλοισι, καὶ ὁ φίλτατος τῶν Μουσῶν Ἰλισσὸς, μόλις ἐν ὥρᾳ θέρους διαβρέχεται ὑπὸ λεπτοτάτου βροῦ· τὸ φθινόπωρον ὁμως ὅταν ἀνθῶσιν αἱ παρὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον ῥοδοδάφνη, καὶ αἱ ἀνεμῶναι ἐπιδεικνύουσι τὰ λαμπρὰ αὐτῶν χρώματα, ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Φαῖδρος, βαδίζοντες γυμνόποδες ἐν τῷ βροθῷ αὐτῷ, ἐδύναντο καὶ σήμερον νὰ ἐκθειάσωσι τὰ δροσερὰ κύματα του, τὴν γλυκύτητα τοῦ ζεφύρου καὶ τὴν ἀμφιλαφῆ τοῦ πλατάνου σκιάν, ὑφ' ἣν καταφεύγοντες ἐφυλάσσοντο ἀπὸ τοῦ καύσωνος τῆς ἡμέρας.

δ Πορρωτέρω, εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς πλευράς τοῦ Πεντελικοῦ, ἡ γῆ φαίνεται χλοερωτέρα καὶ πλέον ἀνώμαλος· ῥύακες ἀέννητοι δροσιζοῦσιν αὐτὴν, ἄλλα μύρτων ἀναψύχουσι τὴν ὄψιν σου ἀποκαμοῦσαν ἐκ τῆς θέας τῶν ζοφερῶν φύλλων τῆς ἐλαίας, καὶ ἀγλαὰ δάση κέδρων ἐκτείνονται μέχρι τοῦ πεδίου τοῦ Μαραθῶνος. Εἰς ταύτας τὰς ὠραίας κοιλάδας ἔχει τὰς πηγὰς τοῦ ὁ Κηφισσὸς, οὔτινος τὰ ἄρθρα ὕδατα διασκορπιζονται εἰς τοὺς ἀνθοφυεῖς ἀγρούς.

ε Ἡ προνομιοῦχος αὕτη γωνία περιστέλλεται πανταχόθεν μεταξὺ θαλάσσης καὶ ὀρέων· ἀλλ' ὑπὸ τὸν καθαρὸν καὶ φωτοβόλον τῆς Ἀττικῆς οὐρανόν, τὸ βλέμμα σου εἰσδύει καὶ πέραν τῶν συνήθων ὀρέων, φθάνει καὶ εἰς τὰς χιονώδεις τοῦ Παρνασσοῦ καὶ τῆς Οἴτης κορυφάς, καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Πελοποννήσου, καὶ εἰς τὴν Σάμον, καὶ εἰς τὰ παράλια αὐτὰ τῆς Ἑλλάδος Ἀ. ἱας. Καὶ ταῦτα πάντα παριστάνονται ὡς εἰκὼν τῆς μεγαλοφυΐας τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἥτις, ἐπιδοθεῖσα εἰς θεωρίας, ἀπέκτισσε μαγικεῖον τοσούτω δυσανάλογον πρὸς τὴν πραγματικὴν αὐτῆς δύναμιν, καὶ ἐθεμελίωσε κράτος διανοητικόν, ὃ δὲν ἠδυνήθη νὰ διατηρήσῃ πρᾶγματι.

ς Εἰς τὴν κλασικὴν ταύτην γῆν, εἰς τὴν πατρίδα ταύτην τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, ἥτις ἐντὸς ὀλίγων μόνον ἐτῶν ἀνεξαρτησίας ἐπέλαβε κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας μετὰ τοσαύτης δραστηριότητος τὴν φιλολογικὴν αὐτῆς ἐνέργειαν, ἡ πρώτη μελέτη πρὸς ἣν φυσικῶ τῷ λόγῳ τείνουσιν οἱ Ἕλληνες, εἶναι ἡ τῆς ἰδίας πατρίδος, ἡ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων αὐτῆς. Εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν ἀναγέννησιν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ὀφείλομεν ἔργα ἱστορικὰ ἄξια πολλοῦ λόγου, ὡς τὴν ἱστορίαν τοῦ Κ. Τρικούπη, τὰς περὶ Ἀθηνῶν καὶ Ἀττικῆς ἀρχαιολογικὰς ἐρεῖνας τοῦ Κ. Σουρμελῆ, καὶ τὰς σοφὰς Μελέτας τοῦ Κ. Παπαρρηγόπουλου, καθηγητοῦ τῆς ἱστορίας ἐν τῷ Ὀθωνεῖῳ Πανεπιστημίῳ.

ζ Ὁ Κ. Σουρμελῆς εἶναι Ἀθηναῖος· ἐμελέτησε δὲ τὰ περὶ τῶν ἀρχαιοτήτων τῆς Ἀττικῆς μετὰ τῆς ἐπιμόνου καὶ λεπτομεροῦς καὶ διακαῆς σπουδῆς καθ' ἣν πλεονεκτοῦσιν οἱ ἀρχαιολόγοι. Ὁμοίως ἀπὸ τοῦ Σουνίου μέχρι τῶν Βοιωτικῶν ἡ-

ρίων, και από τῶν Ἐλευθερῶν μέχρι τοῦ τάφου τοῦ Μιλτιάδου, ἐξηρένησε και τὴν ἐλαχίστην τῆς γῆς γωνίαν, ἐμελέτησε και τὰ εὐτελέστερα ἐρείπια, συνήγαγε και τὰς τελευταίας παραδόσεις. Εἶχεν ἤδη γράψει ἱστορίαν τῶν Ἀθηναίων και ἀσχοληθῆ εἰς τὴν τοπογραφίαν αὐτῆς. Τὸ δὲ περὶ τῶν δῆμων τῶν Ἀθηναίων αὐτοῦ σύγγραμμα εἶναι νέον.

» Τὸ ἔργον τοῦτο ἔχει πλεσιότερας δυσκολίας ἢ ὅσον ὑποθέτομεν. Τὰ μικρὰ ταῦτα χωρὶς τῆς Ἀττικῆς δὲν ὑπῆρξαν ἐπίσης εὐκλεῆ· και πλὴν τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Κέκροπος, οἱ ἱστορικοὶ, οἱ ῥήτορες και οἱ ποιηταὶ ὀνομάζουσιν ἕκαστὸν πενήκοντα τέσσαρας περίπου δῆμους. Ὁ Κολωνὸς τηρεῖ ἐτι τὴν μνήμην τοῦ Οἰδίποδος, ἡ Παικνία τὴν τοῦ Δημοσθένους, και αἱ Ἀχαρναὶ ἀπαντῶνται συνεχῶς ἐν τῷ Ἀριστοφάνει. Πιθανὸν ὅμως ὅτι ὑπῆρχον ἐτι πλείονες· και ἂν ἐνίοτε τεμάχια μακρῶν ἀνακαλυπτόμενα μανθάνουσι πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς ἐπιγραφῆς τὴν θέσιν νέου τινὸς χωρίου, βεβηλῶς πολλῶν ἄλλων ἢ μνήμη ἀπολέσθη διὰ παντός. Πολλάκις και ἐκεῖνων ὧν γνωρίζομεν τὰ ὀνόματα εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορίσωμεν ἀκριβῶς τὴν θέσιν. Ναὶ μὲν τινὲς αὐτῶν διέσωσαν και μέχρις ἡμῶν τὰ ἴδια ὀνόματα ὁπωσοῦν παρηλλαγμένα· ἀλλ' ἡ ἐτυμολογία ἄλλων τινῶν ὑπέστη παραδοξοτάτας μεταμορφώσεις. Ἰδοὺ ἐν μόνον παράδειγμα· Ἐπὶ λόφου τινὸς τοῦ Πάρνηθος, ἕκαστὸν εἴκοσι στάδια ἀπὸ τῶν Ἀθηναίων, σώζονται ἐρείπια τῆς Δεκελείας ἣν ἀνήγειραν οἱ Λακεδαιμόνιοι τῇ προτροπῇ τοῦ Ἀλκιβιάδου. Κατὰ τὸν μεσαιῶνα οἱ Ἕλληες διαφθείραντες τὸ ὄνομα ἔλεγον Δεκέλιλα. Μετὰ τινα δὲ χρόνον, οἱ ἐκ Λατίνων σταυροφόροι μετεποίησαν αὐτὴν *Κέλλιαν* ἢ ἀποθήκην, και ἐπὶ τέλους οἱ Ἰταλοὶ, εὐρόντες τὴν ἀποθήκην ἀποροῦσαν πλουσίων ἐφοδίων, τὴν ὀνόμασαν *mala cella* ἢ *mala cassa*, τούτεστι κακὴν ἀποθήκην. Τίς δύναται λοιπὸν νὰ ὑποπτεύσῃ ὅτι ἡ κακὴ ἀποθήκη εἶναι ἡ Δεκέλεια τῶν Ἑλλήνων;

» Ἐντεῦθεν ἐννοοῦμεν ὅπως δυσχερὲς τὸ ἔργον τοῦ ἀρχαιολόγου τοῦ ἀναλαβόντος νὰ ἐπισκευάσῃ οὕτως εἰπεῖν ὀνόματα περικλεῆ, και νὰ τοποθετήσῃ αὐτὰ εἰς τὸν οἰκείον γῶρον. Τίς εἶναι ὁ λιμὴν τοῦ Φαλήρου και τίς ὁ τῆς Μουνυχίας; Περὶ τούτων ὑπάρχουσι δισταγμοί· και αὐτὴ τῆς Πνυκὸς ἢ θέσις ἀμφισβητεῖται. Μόνη ἡ ἀγγίνοια τοῦ Κ. Σουρμελῆ λύει ὀριστικῶς τὰς ἀμφιβολίας ταύτας.

» Ὁ Κ. Σουρμελῆς εἶναι ἀρχαιολόγος· τακτοποιεῖ τὰ λείψανα τῆς ἀρχαιότητος· ἀγαπᾷ ἕκαστον αὐτῶν ἐπίσης, ἀλλὰ δὲν τὰ συζητεῖ· διεγείτῃ δὲ τὰς περὶ αὐτῶν μυθολογικὰς παραδόσεις, ἀναφέρων ὅλας μετὰ πολλῆς ἀκριβείας. Ἐπομένως δὲν ἐγκύπτει διόλου εἰς λύσιν ἱστορικῶν ζητημάτων. Εἰς ἄλλον ἀνήκει ἡ ἐξέτασις τοῦ περὶ τῶν ἀρχαίων φυλῶν και τοῦ περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας ζητήματος, τῆς κοινωνίας ἐκεῖνης ἥτις ἀπὸ Ὀμήρου μέχρις ἡμῶν εὐηργέτησε τὸν κόσμον, θαυλαύουσα τὰς ἰδέας και τὸν πολιτισμὸν τῆς.

» Ἡ ἀρχὴ τῶν κοινωνιῶν κρύπτεται ὡς ἐπὶ τὸ

πολὺ ἐντὸς σκότους βαθυτάτου· πόθεν ὤρμηθησαν αἱ διαφοροὶ φυλαὶ ποῖαι αἱ μεταναστεύσεις και ἐπιμιξίαι αὐτῶν; ταῦτα πάντα εἰσι προβλήματα δυσεξήγητα. Οὐδ' αὐτὴ ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἐξαιρεῖται τοῦ γενικοῦ τούτου κανόνος. Ἀλλὰ τὰ ποιητικὰ θέλητρα τὰ περιβάλλοντα τὴν κοιτίδα τῆς Ἑλλάδος, τὰ ἔπη τοῦ Ὀμήρου και τοῦ Ἡσιόδου, αἱ διηγήσεις τοῦ Ἡροδότου, τοῦ Θουκυδίδου και τοῦ Πλυσανίου, ταῦτα φωταγωγοῦσιν ἡμᾶς ἐν μέσσοις τῶν ζοφερῶν ἠρωϊκῶν χρόνων, και κηθιστάουσι σφόδρα ἐπικωγούς τὰς μελέτας ταύτας.

» Τί ὀνομαστότερον τῶν Ἰώνων και τῆς πόλεως τῆς Ἀθηναίς, τῆς μητροπόλεως ταύτης τῆς φυλῆς αὐτῶν; τί γνωστότερον τῶν Δωριέων και τῆς Σπάρτης, τῆς κατ' ἐξοχὴν Δωρικῆς πόλεως; Αἱ δύο αὐταὶ φυλαὶ κατέκτισαν τὸν ἀρχαῖον κόσμον πέμψαντες ἀποικίας, και ἀνέτρεψαν αὐτὸν ἀνάψαντες ἐριδας. Ἀντιπρόσωποι τῆς τε δημοκρατίας και ἀριστοκρατίας ἠγωνίσθησαν ἐπὶ αἰῶνας ὑπὲρ δύο ἀντιθέτων ἀρχῶν· ἀλλὰ πότε ἦλθον; ἦσαν αὐταὶ φυλαὶ διάκριτοι τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς οἰκογενείας; Δὲν ὑπῆρχον ἐπὶ Ὀμήρου, ἐπειδὴ δὲν ὠνόμασεν αὐτάς, και πρῶτον ἀπαντῶνται ἐν τινὶ τεμαχίῳ τοῦ Ἡσιόδου.

» Ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Παπαρρήγόπουλος, ἐν τινὶ πραγματείᾳ ἥτις ἐχρησίμευσεν ἀντὶ λόγου εἰσγωγικοῦ εἰς τὴν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηναίων παρ' αὐτοῦ γινομένην διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας, ἀποδεικνύει, παρὰ τὴν γνώμην τοῦ Μύλλερ και τοῦ Γρότς, ὅτι δὲν ὑπῆρξεν ἐν Ἑλλάδι φυλὴ Ἰωνικὴ ἢ Δωρικὴ φέρουσα τὸ ὄνομα τοῦτο, ἔχουσα ἰδίαν ὑπαρξίν, λατρείαν, διάλεκτον και πολιτικὸν σύστημα, ἰδίως ἀνήκοντα αὐτῇ. Κατὰ τὸν σοφὸν καθηγητὴν τῶν Ἀθηναίων, ἡ διαίρεσις αὕτη τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς ἐγένετο εἰς ἐποχὴν μεταγενεστέρην, προκαλεσθεῖσα ὑπὸ συμπερόντων πολιτικῶν και ἐμπορικῶν.

» Τὸ σύστημα τοῦ Κ. Παπαρρήγοπούλου εἶναι πάντῃ νέον, συγγενὲς πρὸς τὰ καλυάρθματα τῆς κριτικῆς συστήματα τὰ ἀναφεύμενα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, και σκοπὸν ἔχοντα νὰ ἀνατρέψωσι πάντα τὰ τῆς ἱστορίας. Τὸ σύστημα τοῦτο ἠθέληεν ἀληθῶς ἐξοντώσει πολλοὺς μύθους, ἐὰν ὁ ἔλεγχος τῶν ἀντιράσεων και τῶν παρεκτροπῶν τῶν ποιητῶν τῆς Ἑλλάδος, συνέτεινε τῶντι εἰς τὸ νὰ ἐξοντωθῶσιν αἱ ἐπαγωγαὶ αὐτῶν διηγήσεις. Ὁ Κ. Παπαρρήγόπουλος ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον τοῦτο τῆς κριτικῆς μετὰ βεθείας πολυμαθείας, μελετήσας, παραβαλὼν και συζητήσας πάντα τὰ κείμενα. Εἶδὲ και εἶναι δύσκολον νὰ ἐκφράσωμεν θετικῶς ὅποιαι ὑπῆρξαν τὸ κατ' ἀρχὰς αἱ δύο αὐταὶ μεγάλαι φυλαὶ, θυγατέρες τοῦ Δῶρου και τοῦ Ἴωνος, αἵτινες, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, κατήγοντο ἀπὸ τοῦ Ἑλληνος, δυνάμεθα ὅμως νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ σοφὸς καθηγητὴς διεφώτισε τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἱστορίας, και ὅτι ἂν δὲν εἶναι πλέον δυνατόν μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας νὰ ἀνεύρωμεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, τοῦλάχιστον ἀνῆρσεν ὅλα τὰ σφάλματα. Ὅθεν, ἐπαρ-

γώγη ἀληθείας ἢ καταστροφή πλάνης, εἰσὶν ἐπίσης ἐπιωφελεῖς εἰς τὴν ἐπιστήμην.

Ἡ Τὸ ὄφρος τῶν δύο συγγραμμάτων, γεγραμμένων εἰς τὴν νεοελληνικὴν, εἶναι διάφορον δι' ἄλλους ὅμως λόγους θέλουσι κατασταθῆ δημοτικώτατα ἐν Γαλλίᾳ. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐπιθυμοῦμεν νὰ καταδείξωμεν μόνον τὴν θαυμασίαν τύχην τῆς ωραίας ταύτης γλώσσης, ἥτις μετὰ τρισχιλιέταις περιπετειῶν, παραλλάγη μὲν ἀλλ' ἐπέζησεν οὐσιωδῶς ἡ αὐτὴ, οὕτως ὥστε δύναται νὰ προσθέσῃ καὶ νέαις ἀριστουργήματά εἰς τὰ ἀρχαῖα.

EMILE CHÉDIEU »

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ.

— 303 —

Ἡ Ἑλλάς οὐ μόνον ἐν τῇ παρακμῇ ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ δουλείᾳ αὐτῆς δὲν ἔπαυσε παράγουσα νέας ἐξόχους, δοξάσαντας πολλάκις καὶ τὴν τέχνην καὶ τὴν ἐπιστήμην. Εἰς τούτων ὑπῆρξε καὶ ὁ Ἀντώνιος Βασιλάκης, ἀκμάσας περὶ τὰ τέλη τῆς 15^{ης} καὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 16^{ης} ἑκατονταετηρίδος, οὗτινος παραθέτομεν ἐνταῦθα βιογραφικὰς τινεὶς εἰδήσεις.

Ἐγεννήθη ὁ Ἀντώνιος Βασιλάκης, ὁ παρὰ τῶν Ἰταλῶν ἐπιλεγόμενος Ἀλιένσης (Aliense), ἐν Μήλω τὸ 1556 ἔτος. Παιδίον δὲ ἦν ἔτι μετέβη εἰς Ἐνετίαν μετὰ τοῦ πατρὸς Στεφάνου, ὅστις κυβερνήτης ὢν πλοίου συνέδραμε πολλάκις τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν χριστιανικοὺς στρατοὺς τῇ 1571, φέρων πρὸς αὐτοὺς τροφὰς καὶ πολεμοφόδια. Αποθιώσκειντος δὲ τούτου ἔμειναν ἐκεῖνος ὄρφανός ὑπὸ τὴν προστασίαν δύο ἀδελφῶν μετερχομένων ἐπίσης τὴν ναυτιλίαν, καὶ ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν τόρους πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ζωγραφικῆς ὑπὸ τὸν ἀριστοτέχνην Παῦλον τὸν ἐκ Βερόνης (Veronese). Ταχέως δὲ ἔδωκε δείγματα εὐφυΐας ἀντιγράφων μετὰ μαγίστης ἐπιτηδειότητος τὰ σχέδια τοῦ διδασκάλου του. Ἰδὼν δὲ καὶ τινὰ μικρὰν εἰκόνα τοῦ Bassano, ζώδια παραστάνουσαν, ἀντέγραψεν αὐτὴν μετὰ τσαύτης ἐπιτυχίας, ὥστε ἐθεωρεῖτο μετὰ τινὰ χρόνον ὡς πρωτότυπον.

Κατὰ τὴν ἐν Ἐνετίᾳ ἔλευσιν τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας Ἐρρίκου Γ' (1571), Παῦλος ὁ ἐκ Βερόνης μετὰ τοῦ Τυντορέτου ἀναδέχθησαν τὴν μετὰ γραφῶν ἐπικοσμήσιν τῆς ἀνεγερθείσης ἀψίδος ἐν τῇ εἰσοδῷ τοῦ λιμένος· εἰς ταύτην δὲ συνειργάσθη καὶ ὁ Βασιλάκης νέος ἔτι ὢν, διακριθεὶς μάλιστα τοσοῦτον, ὥστε εἴλκυσε τὸν θαυμασμὸν ἀμφοτέρων τῶν ἀριστοτεχνῶν.

Συνειργάσθη ὡσαύτως καὶ μετὰ Βενεδίκτου ἀδελφοῦ τοῦ Παύλου εἰς τοιχογραφίας τινὰς. Ἀναπτύξας βαθμικῶν ἐξαιρετικὸν κλίσην καὶ σπανίαν εὐφυΐαν εἰς τὴν σπουδὴν τῆς ζωγραφικῆς, προσμήνυε λαμπρὸν τὸ μέλλον αὐτοῦ. Διό καὶ ὁ διδάσκαλός του,

ὡς κεραμεὺς κοττέων κεραμεῖ, δὲν ἐβλέπεν ἀδιαφόρως τὴν πρόοδον ταύτην, οὕτω ἀνείχετο τὴν ὑπεροχὴν τοῦ μαθητοῦ του. Ἐὼν ἀπέπεμψε λοιπὸν τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ, προτρέψας αὐτὸν νὰ ἐνασχοληθῆ μᾶλλον εἰς ἔργα μικροῦ λόγου ἄξια· τούτου ἕνεκα ὀργισθεὶς καὶ ἀποβαλὼν πάντα τὰ σχέδια ὅσα εἰργάσθη μετὰ τοῦ διδασκάλου του, ἔλαβεν ἕκτοτε ὡς σταθερὸν τύπον μιμήσεως τὸν τρόπον τοῦ Τυντορέτου, τοῦ ὁποῖου τὰς περὶ τὴν τέχνην ἀρχὰς ἠκολούθει τότε τὸ πλεῖστον μέρος τῶν τεχνιτῶν. Εἶχε δὲ ἤδη φιλοτεχνήσῃ κατὰ τὴν σχολὴν τοῦ Παύλου δύο μικρὰς εἰκόνας, τὸν γέροντα Ἰάσωνα ἀνακτιῶντα διὰ τῆς μαγείας τῆς Μηδείας τὴν νεότητά αὐτοῦ, καὶ τὸν Ἡρακλῆ θύοντα ἐν τῇ Οἴτρῃ. Ταύτας ἰδὼν ὁ ἀγαλματοποιὸς Ἰούλιος Φλωρεντιανὸς καὶ μεγάλως ἐπαινέσας εἶπε πρὸς αὐτόν· « Ἄν ἀκολουθήτης ἐργαζόμενος κατὰ τὴν σχολὴν ταύτην θέλεις δειχθῆ ἀνώτερος τοῦ διδασκάλου σου. » Αἱ εἰκόνας αὗται μετεκομίσθησαν μετέπειτα εἰς τὴν πινακοθήκην Μαντούης (*).

Ἡσχολεῖτο δὲ κατὰ τὰς πολυώρους χειμερινὰς νύκτας εἰς τὴν μελέτην καὶ ἀντιγραφήν ἀρχαίων ἀναγλύφων καὶ ἀγαλμάτων ἀσκούμενος περὶ τὸ σχεδιογραφεῖν, ταυτοχρόνως δὲ ἵνα προσπορισθῆ τὰ πρὸς τὸ ζῆν εἰργάζετο εἰκόνας, προσπαθῶν νὰ προχωρῆ καὶ εἰς τελειότερα ἔργα. Τότε μεταβὰς εἰς Παδοῦν μετὰ τοῦ Λαργίου Βαροτάρη συνειργάσθη τὰς ἐπὶ τῆς ὀροφῆς τοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Ἀγαθῆς τέσσαρας κυκλοτερεῖς εἰκόνας τῶν Πατέρων. Καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἐνετίαν εἰργάσατο ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου (ἐν τῇ Νήσῳ) τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Λαζάρου, δείξας ἐξαιρετικὸν τεχνικὴν ἱκανότητα κατὰ τὸ σχέδιον καὶ τὴν διάθεσιν τῶν παριστανομένων προσώπων, ἐξ ὧν ὁ μὲν Λάζαρος βοηθεῖται ὑπὸ τοῦ παρεστῶτος πλήθους ἵνα ἐξέλθῃ τοῦ τάφου, αἱ δὲ ἀδελφαὶ του ἱκατεύουσι καὶ ὁ Χριστὸς ἐπιτάττει. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐκτεθεῖσαν ἐν τινὶ ἑορτῇ εἰς τὸ δημόσιον, εἶδεν ὁ ἐκ Βερόνης Παῦλος, καὶ συναντήσας τὸν Βασιλάκην ἐπήνεσε τὸν τεχνίτην μαθὼν δὲ μετὰ ταῦτα ὅτι ἦτον ἐπινόημα αὐτοῦ ἐκείνου, τὸν ὑπερηγάπησε πάλιν καὶ τὸν προσεκάλεσεν εἰς τὴν οἰκίαν του λησμονήσας τὴν ἀρχαίαν ἀντιζηλίαν.

Εἶχε δὲ καὶ πλουσίαν συλλογὴν καλλιτεχνικῶν προϊόντων, ἀναγλύφων, κινῆκων σχεδίων τῶν ἐξοχωτέρων ἀριστοτεχνῶν Ἐρακλῆ, Μιχαὴλ Ἀγγέλου, Παρμιγκιάνου, Τιτσιανῶ καὶ ἄλλων, πρὸς δὲ καὶ δευτέραν ἀρίστην συλλογὴν σχεδίων διὰ χρωμάτων ἐπὶ χάρτου κατὰ τὸν τρόπον Παύλου τοῦ ἐκ Βερόνης· ἕνεκα δὲ τούτου συχνάκις ἐπεσκεπτοντο τὸ ἐργαστήριόν του πάντες οἱ φίλοι τῆς τέχνης καὶ ἐπιστημότεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του, ἐν

(*) Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Κάρολος Α' ἐπέστειλε τὴν πλουσίαν Πινακοθήκην τῶν Δουκῶν Μαντούης. Ὁ δὲ Κρομβέλος κατόπι, ψηφίσματι τοῦ Κοινοβουλίου ἐπώλησεν αὐτὴν ἐπὶ δημοπρασίας, καὶ μίγα μέρος τῶν εἰκόνων περιῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Βασιλέως Ἰσπανίας.